

Visitationstal – Eds församling

Nittonde söndagen efter trefaldighet 15 oktober 2023

Eds kyrka/församlingslokaler i Kairo

Inledning

Kära församlingsbor i Eds församling. Vilken glädje det har varit att fira gudstjänst i Eds kyrka. I den gemenskapen finns vi alla som firat gudstjänst idag, liksom alla de som genom århundraden samlats i Eds kyrka. Min företrädare biskop Henrik Svenungsson beskrev 1991 Eds kyrka som "ett smycke", och talade om kontinuiteten i kyrkans liv här, i över 25 generationer. För kyrkan har funnits på samma plats i 1000 år. Det ger svindlande sammanhang och fokus. Det visar på en samhörighet i Kristi kyrka och en lång kontinuitet som är viktig i samhället idag. I dessa trakter och i Sverige har före oss tusende och åter tusende andra människor gått före och skapat förutsättningarna för det liv vi lever. Och efter oss kommer andra vars livsförutsättningar helt formas av hur vi lever våra liv idag.

De senaste veckorna har jag och några av mina medarbetare haft glädjen att vara i församlingen vid återkommande tillfällen i det som kallas "biskopsvisitation" och dessförinnan i förvaltningstillsyn. Det har varit samtal om tro och växande, om glädjekällor och utmaningar. Delande av framtidsvisioner. Jag vill inledningsvis varmt tacka er – för gudstjänster, möten, samtal och delande. Det finns mycket i församlingen som ni har anledning att vara tacksamma över.

Församling i den världsvida kyrkan och i närsamhället

Att som biskop vara i en församling för att visitera påminner om ordet "tillsammans". Eds församling är en del av Stockholms stift, hela Svenska kyrkan, och hör ihop med andra kristna i Sverige ja, med hela den världsvida kyrkan. Som biskop har jag ett särskilt ansvar att värna sammanhållningen mellan församlingarna i stiftet. Vi behöver ömsesidigt varandra.

Det hör till biskopens grunduppgifter att visitera, d.v.s. besöka församlingar. Det är bland det mest meningsfulla som jag är med om. Det handlar om att främja församlingens liv, uppmuntra ett ömsesidigt lärande och försäkra sig om att församlingen verkar utifrån sitt uppdrag - och har förutsättningar att göra det. Biskop Henrik Svenungsson sammanfattade det väl när han 1991 visiterade församlingen: det handlar om att "främja, stimulera - och inspirera". Min upplevelse och förhoppning är att visitationen här under början av hösten bidragit till inspirerande och framåtsyftande samtal.

I mitt visitationstal vill jag beröra några teman och områden utifrån de möten och samtal vi haft och i underlag om församlingen. Lite längre fram kommer från stiftsprost Boel Hössjer Sundman ett mer fullödigt protokoll som speglar visitationens olika delar, i ord och delvis med bilder.

Trons kraft i orostid

I dagens gudstjänst var sammanhanget för bibeltexterna "Trons kraft". Vi hörde ord från Markusevangeliet (2:1–12) om en lam man som bärs till Jesus och blir helad. Mötet med Jesus förändrade mannens liv. Det mötet väcker några av trons viktigaste frågor till oss - både som enskilda och som församling: vem eller vad bär genom livet, vad bär vi på och vad behöver vi för att kunna stiga upp och gå på egna ben, och få kraft att finnas för andra? Vi lever i en orostid med krig i vår närhet, terroråd i det helga landet Israel, svårt lidande i Gaza och skjutningar och sprängningar i vårt eget land, inte minst här i Storstockholm. Låt oss minnas att Gud föddes in i en annan orostid. Genom att bli människa i Jesus delar Gud alla delar av vår verklighet, och vår uppgift som kyrka är att med Kristus som förebild vara mitt i det som är samhällets brännande frågor.

Levande församling

I er alldeles nya församlingsinstruktion, som är församlingens övergripande strategi och styrdokument fram till 2027, tar ni avstamp i Paulus ord till församlingen i Rom och orden "Håll er brinnande i anden" (Rom 12:11). Ni konstaterar att för att det ska kunna bli en eld krävs "bränsle, värme och syre", vilket ni översätter till "syfte, gemenskap och tro". Det är ett viktigt fokus och jag värdesätter det fokus ni har på gemenskap och på att visa på vägar till tro och skapa rum för tro.

I *Kyrkoordningen för Svenska kyrkan* sammanfattas varje församlings, Eds församlings, uppdrag. Uppdraget att människor ska komma till tro på Kristus och leva i tro, att kristna gemenskaper skapas och fördjupas, att Guds rike utbredds och att skapelsen ska återupprättas.

En grundfråga under en visitation handlar om uppdraget som kyrkoordningen beskriver uppfylls i församlingen. Finns kristna gemenskaper? Finns levande gudstjänstliv med främjande av dop, delande av nattvardens bröd och vin? Finns diakonal blick, omsorg och handling? Finns möjlighet att lära känna Jesus Kristus? Berättas det om vem Jesus Kristus är? Ja, vänner, visst finns allt detta, Ed är en levande församling. Ni strävar efter att skapa gemenskaper och ni betonar vikten av att vara och en ska få möjlighet att finna sin väg till tro. Tro på Gud och Jesus Kristus.

Församlingens identitet – möta förändringar

I församlingsinstruktionen, liksom i samtalen under visitationen, betonar ni att Eds församling är en del av en större helhet, och jag kommer tillbaka till det om en stund. Ni konstaterar på ett självklart sätt att ni är en av tre svenskkyrkliga församlingar i Upplands Väsby kommun. Till församlingens identitet, som ni under visitationen återkommit till, hör att vara ett litet sammanhang, med nära och varma relationer, ett naturnära sammanhang med möte mellan stad och land, med en tusenårig och rik historia och ett stort engagemang. Ni beskriver samtidigt den sårbarhet det innebär att vara liten. Att det ibland är mycket svårt att med små resurser bära en stor uppgift, att det kan vara för tungt för de som har ett särskilt ansvar i församlingen: för de anställda medarbetarna och för de förtroendevalda.

Ni är en församling som på kort tid förändrats betydligt, med en omfattande inflyttning de senaste tio åren i bland annat Eds allé och Eds ängar, som förändrat vilka som lever i församlingen, med en medelålder på 39 år. Genom bostadsutbyggnaden har Eds kyrka kommit närmare där människor bor och rör sig. Som i flera andra församlingar i stiftet har medlemsantalet inte följt befolkningsökningen, vilket ställer viktiga frågor om hur församlingen kan möta, också på nya sätt, de ofta unga barnfamiljerna som nu lever i församlingen. De människorna påverkar och behöver påverka församlingens prioriteringar.

Gudstjänst, dop och själavård

Gudstjänstfirandet har i församlingen över tid varit stabilt och ni berättade att en del nya familjer har kommit till, vilket är glädjande. Ni värnar ett levande gudstjänstliv och vill främja mångas delaktighet i gudstjänsten. Ni har engagerade ungdomar och unga ledare, där jag hade glädjen att en kväll få möta ungdomsgruppen för samtal.

Dopstatistiken är en utmaning och därför är det så viktigt att ni i församlingsinstruktionen har ett uttalat mål om att öka antalet dop med tio procent de kommande åren. Ett så tydligt och uppföljningsbart mål kommer hjälpa er att prioritera arbetet med dop, låta det arbetet vara viktigt på riktigt. Sannolikt kan ni inspireras och lära av andra församlingar som jobbat och jobbar hårt med att främja dop. Ni behöver undersöka vad som underlättar för människor att komma med sina barn till dop, eller själva låta sig döpas. Och ta reda på vilka hinder som det kanske finns, vad som gör det svårt att komma till dop.

Den frågan hör samman med hur ni formar mötet med de som är nya i Ed. Här vill jag särskilt betona själavården, som ni lyfter fram som något högst levande. Bra. Berätta gärna frimodigt om själavården, det helt unika, ja fridlysta, rum det är i vårt samhälle.

Diakoni, platsen betydelse – öppen kyrka

Under visitationen hade vi ett särskilt fokus på diakoni och den diakonala omvärldsspaning som ni arbetar med, tillsammans med Fresta församling. Ni ställer frågor till personer som på olika sätt har uppdrag i församling och kommun: Hur ser de diakonala kontakterna ut, vad vill människor ha hjälp med och hur kommer enskilda i kontakt med diakonerna? I mötet med företrädare för kommunen söker ni svar på frågor om hur människor som bor i församlingarna egentligen mår, och hur måendet har förändrats. Ni vill från kollegor i kommunen få veta vilka utmaningar som de ser, vilka som har särskilda behov och var resurserna som erbjuds är otillräckliga. Ni frågar om samverkan och vilken roll de ser att kyrkan - och särskilt diakonin har.

Det är verkligen ett viktigt arbete, ett föredöme för andra: *dels* för den kunskap ni får belyst – som skillnader i levnadsvillkor mellan östra och västra delen av kommunen och att ni på senare tid ser att familjer från nya sammanhang söker ekonomisk hjälp. *Dels* för själva förhållningssättet – att lyssna in kunskap från andra i samhället, skapa relationer, och att låta den nya kunskapen på riktigt påverka de egna prioriteringarna. Bra.

Ert arbete med omvärldsspaningen är ett uttryck för den rörelse som vi behöver i Svenska kyrkan och som jag ofta talar om: rörelsen från svenskkyrklig självtillräcklighet till beroende av andra, samverkan med andra krafter. Svenska kyrkan kan inte på egen hand utbreda Guds rike, utan det kan vi göra tillsammans med många andra goda krafter.

En annan del av diakonin handlar om det ni kallar grön diakoni. Det var givande att höra er berätta om hur ni kopplar samman möten på kyrkogården med diakoni. Ert medvetna sätt att se betydelsen av dessa möten är inspirerande också för andra. Ni konstaterade att för många människor som kommer till kyrkogården är samtalen där, kortare eller längre, en av få gånger som någon frågar "Hur är det med dig". Inte sällan blir det samtal om både glädje och oro. Ja ni som arbetar med kyrka och kyrkogård är i högsta grad kyrkans ansikte, ögon, öron, ja kroppar. Det finns statistik som visar att besök på kyrkogård är den vanligaste kontaktytan för de kyrkotillhöriga. Ca 70/75% av alla kyrkotillhöriga har under de senaste tolv månaderna besökt en kyrkogård.

Mångas kärlek till kyrkan och kyrkogården visar på samlingsplatsens betydelse. Under samtalen nämndes flera gånger en sorg över församlingshemmet som inte finns kvar. Den sorgprocessen, uppfattar jag, är nu på väg att gå över. Ni står i en utmaning att hitta nya former för mötesplatser. Ni har en vision om att använda Kyrkskolan bredvid kyrkan för församlingsarbete. Det blir intressant att följa hur den visionen utvecklar sig. Kanske ska ni istället – eller dessutom – utforska andra sätt och andra platser att vara kyrka. Kanske behöver ni vara mera där församlingsborna faktiskt rör sig: vid mataffären kanske med en kyrkbänk, vid idrottsplatsen, vid skolan eller där de som bor här vill vara när de är lediga.

Under visitationen talade vi också om att öppna Eds kyrka mer – försöka undanröja eventuella hinder, så att kyrkan kan vara öppen båda vardagar och helgdagar och än mer kan bli en samlingsplats, hjärtpunkten i församlingen. Kanske finns ideella krafter som gärna vill hjälpa till som värd i kyrkan på helgen. Kanske kan ni utveckla berättelser på kyrka och kyrkogård för barnfamiljerna – om kristen tro och möjligheten att bli döpt – för alla som gärna söker sig till rekreationsområdet vid Edssjön.

Samverkan

Ett tema som vi också diskuterade under visitationen handlar om samverkan – ekumeniskt, i kommunen, med föreningar och med andra församlingar. Idag sker samarbeten med Hammarby och Fresta församlingar kring bland annat konfirmation och diakoni. Redan för 32 år sedan konstaterade min företrädare Henrik Svenungsson, när han visiterade Ed, att "mycket styrka och utveckling finns att hämta i en nära samverkan med grannförsamlingarna, men med bevarad identitet." Jag håller verkligen med honom, och tiden är nu mogen för nästa steg. Det pågår en utredning om eventuell indelningsändring av de tre församlingarna i kommunen. Med anledning av det hade vi under visitationen ett särskilt samtal där kyrkoherdar och ordförandena från alla församlingarna var med. I grunden handlar den process ni nu är inne i om att värna

det livskraftiga i församlingen, det som gagnar människor möjlighet att utforska sin tro, möta och lära känna Jesus Kristus.

Kontraktspastor Robert Thysell som var med under delar av visitationen talade om en stark pastoral omsorg i församlingen. Apropå de samtal ni är inne i nu kring fördjupad samverkan, kring samgående sa han följande kloka sak: "beslut kan kännas dramatiskt, för man vill fatta rätt beslut, men man kan inte och behöver inte ha löst alla problem innan besluten fattas. Ni kommer få gemensam kraft utifrån era gemensamma beslut."

Så tror jag också att det är. Genom en indelningsändring kan Svenska kyrkan i Upplands Väsby bli än starkare och mer flexibel att tillsammans med människor som bor och vistas här i kommunen vara kyrka. Ni talade under visitationen om den värme, närhet och de relationer som präglar Eds församling. Det är en del av Eds identitet som ska värnas och som till och med kan stärkas genom att gå in i en fördjupad och formaliserad samverkan med de andra Svenska kyrkan kyrkorna i kommunen.

Involvera i ideellt medarbetarskap

Avslutningsvis, vi stannade också i frågan om att uppmuntra människors ideella engagemang, ett av mina prioriterade områden som biskop. I kyrkorådet är ni förebilder för andra genom att ha två platser i kyrkorådet som är vikta för unga vuxna. Mycket bra! Någon av er talade om att i en liten församling kan man inte anställa bort idealiteten, att här *måste* ni samarbeta med andra. Jag vill betona detta med ideellt medarbetarskap och utmana er att ta stora steg för att utforska hur det i ännu större utsträckning är och fungerar att vara en församling som bärs av fler, där många uppmuntras att i ord och handling bidra till församlingslivet, så att evangelium – det glada budskapet – når fler. Det handlar om att ta människor i anspråk, ställa frågan, uppmuntra och bemyndiga. Det finns forskning som visar att just detta att ställa frågan "vill du vara med, kan du hjälpa till?" är den absolut vanligaste anledningen till att människor engagerar sig ideellt. Så vi behöver bygga en kultur av att ställa frågan, ta människor i anspråk.

Kyrka är vi alla som är med. I församlingen behöver den anställdes roll alltmer bli att vara en möjliggörare, en myndiggörare, så att fler kan delta och ta ansvar i alla döptas gemensamma uppdrag. Att på allvar utveckla och utforska ideellt engagemang är ett arbete som tar tid och kraft, men det kommer vara nödvändigt att prioritera för församlingens utveckling långsiktigt. Det finns mycket mer att reflektera kring utifrån församlingens liv. Jag vill stanna här för att ge rum för samtal. Håller ni med? Vilka frågor och reflektioner har väckts hos er?

Samtal i bikupor:

Vad har vi hört, vad var viktigt, vad saknade vi, vad tänker vi själva kring vår församling och vad som är viktigt här?

Avslutning

Kära vänner, jag är glad och tacksam över att ha fått lära känna Eds församling. Jag känner stor respekt och ödmjukhet för församlingens liv och arbete, för er i ledning och styrning, för ideella och anställda medarbetare, ja för det varma sätt som kyrkan framträder och gestaltas här. Tack till dig, kyrkoherde Jenny Nordström och dina goda medarbetare. Tack till dig Johannes Franke, ordförande i kyrkorådet, och ni andra som tar ansvar som förtroendevalda. Tack alla ni som tillsammans är församling här i Eds församling. Tack för allt ert goda arbete och engagemang!

Jag vill återknyta till mannen som bars till Jesus, som evangeliet berättade om i dag. Vad behöver Eds församling för att också framåt ha kraft och frimodighet att finnas för andra? Mitt valspråk som biskop är Jesu uppmaning "Bli kvar i min kärlek". En innebörd i den inbjudan från Kristus är att räkna med Gud. Gud är med Eds församling. Gud är genom den heliga Anden involverad och djupt engagerad i församlingen. Så räkna med Gud. Fortsätt leva i bön, sök den heliga Andens ledning, fira gudstjänst – och var glada! Tack för visitationen. Gud välsignar er och hela församlingen.